Leidschendam-Voorburg

Samenvatting

Uitvoerings-programma duurzaamheid

2023 – 2026

lv.nl

Inhoud

Samenvatting 4

Thema: Participatie, samenleving en educatie 5

Thema: Energie 6

Thema: Klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit 8

Thema: Circulariteit 10

Thema: Lucht- en waterkwaliteit 11

Thema: Duurzame gemeentelijke organisatie 12

Samenvatting

Om verdere opwarming van de aarde te beperken, het verlies aan biodiversiteit te keren en natuurlijke hulpbronnen beter te beschermen én duurzaam te benutten, moet de wereldgemeenschap alle zeilen bijzetten. Dit betekent onder meer: steeds minder (fossiele) grondstoffen verbruiken en steeds meer hernieuwbare energie opwekken. Ook voor de betaalbaarheid en afhankelijkheid van derden is het wenselijk het gebruik van fossiele energie terug te dringen. Ook is het nodig de leefomgeving aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering en de kwaliteit van lucht en water te verbeteren. Werk aan de winkel dus, ook voor gemeente Leidschendam-Voorburg.

In de komende jaren gaan we onze inspanningen voor een duurzame gemeente versnellen, intensiveren en verbreden. We zetten extra capaciteit in voor de energietransitie, we verhogen de subsidies, we gaan meer inkoopacties organiseren, en we investeren meer in de ondersteuning van inwoners en andere partijen om wijken te verduurzamen. Ook investeren we meer in vergroening en biodiversiteitsherstel en we intensiveren de CO_2-reductie in de eigen organisatie. Ten slotte gaan we aan de slag met de realisatie van een kringloopeconomie, zowel in de eigen organisatie als in de gemeente. Uitgangspunt is dat iedere schop in de grond bijdraagt aan verduurzaming, klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel.

In dit Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2023-2026 staan de verschillende opgaven op hoofdlijnen beschreven: Participatie, samenleving en educatie; Energie; Klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit; Circulariteit; Lucht- en waterkwaliteit; en Duurzame gemeentelijke organisatie. Door te monitoren kan de gemeente tussenresultaten inzichtelijk maken en zo nodig beleid en activiteiten bijsturen. Wij willen het voor iedereen mogelijk maken om mee te doen en streven ernaar alle groepen in de samenleving te bereiken.

Thema: Participatie, samenleving en educatie

Initiatief vanuit de samenleving wordt toegejuicht. De gemeente biedt kennis, subsidie of procesbegeleiding. Afgestemd op de vraag van inwoners en naar redelijkheid blijven we deze ondersteuning de komende jaren inzetten. Met een communicatiekalender anticiperen we op thema's, wijkaanpakken en campagnes.

De gemeente werkt in 2023 een nieuwe regeling uit om duurzame initiatieven van verenigingen te stimuleren. Zo creëren we bewustwording in het verenigingsleven.

Gezien de belangrijke rol die stakeholders spelen in verduurzamingsopgaven, is de gemeente voornemens om voor relevante partijen subsidie beschikbaar te stellen. We werken de voorwaarden voor de subsidie in 2023 uit.

We vinden het belangrijk dat de jeugd kennis heeft van het belang van duurzaamheid. We starten met een speciale lesmodule over schone energie en gaan met scholen en aanbieders van natuur- en milieueducatie in gesprek over gewenste versterking van duurzaamheidsonderwijs. We bieden stageplekken aan en de Haagse Hogeschool doet de komende jaren onderzoek in de transitiewijk De Heuvel/Amstelwijk.

Samen met inwoners, ondernemers, instellingen, verenigingen en andere partijen ontwikkelen we in 2023 een 'green deal' en een Lokaal Klimaatakkoord om de uitvoering van maatregelen voor klimaatmitigatie en -adaptatie te versnellen.

Het Regionaal Energieloket (REL) is digitaal ingericht om inwoners, bedrijven en organisaties te informeren over verduurzaming en organiseert toegankelijke collectieve inkoopacties. Dit blijft ons energieloket. Voor VvE's organiseren we een paar keer per jaar het VvE-café en bieden we onder meer de VvE-workshop verduurzaming aan.

Om de energietransitie te kunnen maken is een wijk-voor-wijk-aanpak ontwikkeld, op basis van bepaalde technische criteria. We zijn al gestart in de eerste transitiewijk en in de komende 4 jaar gaan we ook in 3 volgende wijken aan de slag. In iedere wijk starten we met het maken van een wijkuitvoeringsplan. Dit gaat gepaard met een intensief participatieproces.

Thema: Energie

De energietransitie lukt alleen als gemeente, inwoners, bedrijven, woningcorporaties en andere partijen zich allemaal inzetten. Hiertoe heeft de gemeente een Lokale Energiestrategie (LES) en een Transitievisie Warmte (TVW) opgesteld.
Doelstellingen voor 2030:

- 49% minder CO_2-uitstoot t.o.v. 2010
- Circa 1500 woningen in transitiewijken aardgasvrij
- 40% van geschikt dakoppervlak benut voor zonne-energie

Doelstellingen voor 2050:

- Duurzame warmte: gebouwde omgeving is aardgasvrij
- CO_2-neutraal (inclusief opwek buiten gemeente)
- 24% van de elektriciteitsvraag opwekken in gemeente
- 100% van geschikt dakoppervlak benut voor zonne-energie
- 35% energiebesparing in bestaande woningen in 2050 t.o.v. 2015

De ambities van de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 zijn vertaald in de LES. We zien in de RES-regio dat de opwek van duurzame energie achterblijft, waardoor de energie-transitie in de regio dreigt te vertragen. Wanneer herziening van de RES op grond van technologische ontwikkelingen, nieuwe regelgeving en (inter)nationale afspraken effect heeft op lokale schaal, passen we de LES zo nodig aan. Naar aanleiding van een evaluatie van de lokale rekenkamercommissie zal de gemeente meer aandacht schenken aan terugkoppeling aan deelnemers van participatietrajecten en hun inbreng en de resultaten hiervan beter vastleggen.

Aardgasvrij

In de strategie staat het terugdringen van de warmtevraag in gebouwen en woningen centraal. Dit doen we gericht met de wijkaanpak en daarnaast stimuleren we alle eigenaren om isolatiemaatregelen te nemen.

CO_2-neutraal

De totale CO_2-uitstoot van gemeente Leidschendam-Voorburg bedraagt in 2020 280.000 ton. De grafieken uit de klimaatmonitor tonen een duidelijke afname van de totaal bekende CO_2-uitstoot met en zonder auto(snel)wegen en laten ook zien dat de totale CO_2-uitstoot van woningen sinds 2010 met ongeveer 24% is gedaald. Als deze tendens zich voortzet verwachten we het doel van 49% reductie in 2030 te behalen.

Energiebesparing gebouwde omgeving

Door isolatie van gebouwen neemt het energieverbruik af. De gemeente stimuleert energiebesparing door inwoners, verenigingen, organisaties en ondernemers (inclusief vastgoedeigenaren) te informeren, adviseren en inspireren en door stimulerings-regelingen in te zetten. Daarnaast heeft de gemeenteraad in 2022 de Notitie Duurzaam Bouwen vastgesteld. Hierin staat onder meer dat de gemeente hogere eisen stelt aan duurzaamheid in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en verwacht dat projectontwikkelaars en initiatiefnemers deze ambities concreet maken in projecten. In de komende jaren gaat de gemeente samen met initiatiefnemers aan de slag met het realiseren van energiezuinige en duurzame bouwplannen.

Door middel van doorlopende subsidies, acties, duurzaamheidsleningen en andersoortige financiële ondersteuning voor verschillende doelgroepen kunnen inwoners aanhaken op een voor hen geschikt moment. Inwonersinitiatieven ondersteunt de gemeente zo mogelijk met advies of begeleiding. In 2023 is er speciale aandacht voor het ondersteunen van huishoudens met energiearmoede.

Opslag en uitwisseling elektriciteit

Elektriciteit en warmte worden steeds meer lokaal opgewekt en gebruikt. Dit vraagt om een goede afstemming van vraag en aanbod met behulp van mogelijkheden voor opslag en uitwisseling. We gaan inwoners en bedrijven informeren over de 'timing' van energieverbruik, zodat er vaker energie wordt verbruikt op het moment dat er veel schone energie beschikbaar is.

Elektrische auto's in de openbare ruimte kunnen gaan helpen vraag en aanbod in evenwicht te brengen door bij veel vraag stroom te leveren en te laden wanneer er veel aanbod is (bidirectioneel laden). Stroom leveren en laden op eigen terrein kan huishoudens helpen zelfvoorzienend te worden en te besparen op de energierekening. Dit onderwerp agenderen we in regionaal verband en we onderzoeken mogelijkheden voor publieke laadpalen.

De rijksoverheid is van plan om de salderingsregeling geleidelijk af te bouwen. We onderzoeken wat de impact is en kijken naar oplossingen voor gebruiken en opslag van zelfopgewekte duurzame stroom.

Duurzame opwek van elektriciteit vergroten

De gemeente stimuleert met bijeenkomsten voor dakeigenaren en energieadvies ook de komende jaren de realisatie van (grootschalige) zonne-energieprojecten op daken. Inwoners die geen of onvoldoende mogelijkheden hebben om individueel zonne-energie op te wekken, kunnen door gebruik te maken van andermans dak collectief energie opwekken.

In het kader van het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER) onderzoeken Rijkswaterstaat en gemeente Leidschendam-Voorburg of het mogelijk is om langs de rijkswegen A4 en A12 zonne-energie op te wekken. Hierbij is aandacht voor participatie van inwoners en direct belanghebbenden.

Duurzame warmte

De Transitievisie Warmte (TVW) wordt vertaald naar wijkuitvoeringsplannen voor de eerste 'transitiewijken'. Deze plannen geven aan waar en wanneer alternatieve warmte-voorzieningen moeten zijn gerealiseerd. In 2023 stellen we in overleg met inwoners en stakeholders van de Heuvel-/Amstelwijk het wijkuitvoeringsplan op. In 2023 start de wijkaanpak in Leidschendam-Zuid, in 2025 in Essesteijn en eind 2026 volgt Klein Plaspoelpolder. Voor de overige wijken zijn de mogelijke alternatieven voor aardgas in de Transitievisie op hoofdlijnen beschreven.

Voor de Heuvel-/Amstelwijk is gericht onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van aquathermie: de winning van warmte en koude uit de rivierwaterleiding van Dunea en uit oppervlaktewater. Voor dit project kan een Rijksbijdrage worden gebruikt vanuit het Landelijke Programma Aardgasvrije Wijken.

Thema: Klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit

Weersextremen komen steeds vaker voor en de leefomgeving van mens, plant en dier staan onder druk. Een robuuste leefomgeving met een compleet ecosysteem is noodzakelijk om extremen op te vangen en de biodiversiteit te versterken. De gemeente wil hittestress, (grond)wateroverlast en verdroging zo veel mogelijk voorkomen, de waterkwaliteit verbeteren en biodiversiteit herstellen. De gemeente maakt de openbare ruimte beter bestand tegen extreme weersomstandigheden door deze te vergroenen en voldoende voorzieningen voor waterberging aan te leggen. Ook zorgen we voor groene verbindingen voor flora en fauna, die tevens kunnen fungeren als klimaatbuffer en recreatieve voorziening.

Klimaatadaptatie

We vergroten de sponswerking van de stad door te vergroenen en water vast te houden. Werkzaamheden in de openbare ruimte zoals vervanging van riolering, herinrichting en herbestrating worden aangegrepen om de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten.

De gemeente blijft de aanleg van groene daken stimuleren. Het streven is: 21.000 m^2 aan groene daken in 2026 en 26.000 m^2 aan groene daken in 2030. Voor nieuwbouw (bedrijven en woningen) ambieert de gemeente maximale aanleg van groene daken.

Op basis van de hittestresskaart en wateroverlastkaart zijn knelpunten geïdentificeerd. In het GroenActiePlan worden maatregelen genomen. In 2025 wordt een nieuwe hittestresskaart gemaakt.

Via Operatie Steenbreek streeft de gemeente ernaar om de komende jaren 1.000 m^2 openbare ruimte per jaar te ontharden. We faciliteren inwoners met informatie, het NK Tegelwippen en de 'Tegeltaxi' hun private ruimte rondom huis te ontharden.

Mogelijke wateroverlast door extreme buien is in beeld gebracht door middel van de modelmatige klimaatstresstest (2022). In 2023 worden de resultaten beoordeeld. Projecten worden in een later stadium gedefinieerd in het uitvoeringsprogramma Bui van de Eeuw. Als onderdeel van herstrating wordt verharding afgekoppeld van de gemengde riolering. De gemeente stimuleert dit afkoppelen ook om regenwater te behouden waar het valt en droogte te beperken. Via de in 2022 vastgestelde hemelwaterverordening kan de gemeente hier gericht op aansturen.

Vanuit het Water- en Rioleringsplan worden er jaarlijks knelpunten aangepakt met betrekking tot potentiële wateroverlast door extreme buien. In 2023 wordt het rioolwerk in de wijk Prinsenhof-laag aangegrepen om een klimaatadaptieve inrichting in beeld te brengen. Op basis van de hemelwaterverordening worden vanaf 2023 de voordakvlakken van de woningen afgekoppeld. In een grondwaterbeheerplan worden structureel te lage of te hoge grondwaterstanden en mogelijke oplossingen voor deze situatie in beeld gebracht.

Vergroening

Wereldwijd staat de biodiversiteit onder druk. Ook in Nederland en onze gemeente hebben insectenpopulaties en weidevogels het zwaar. Dit heeft een negatieve impact op zogenoemde 'ecosysteemdiensten' zoals wateropvang, bestuiving van gewassen, gezondheid en landschappelijke en recreatieve waarden.

Hoewel de gemeente relatief groen is, is het groen niet altijd hoogwaardig of verbonden en ligt het ook niet altijd op de goede plek. Omwille van klimaatadaptie, herstel van biodiversiteit en een gezonde leefomgeving zetten we in op flinke vergroening. Dat doen we in ons beheer en onderhoud van de openbare ruimte, bij ruimtelijke projecten (woningbouw) en door extra maatregelen. Hiertoe wordt in 2023 een GroenActiePlan opgesteld. Dit plan zet in op het versterken van groenstructuren en ecologische zones, op lokale acties ter vergroening van de openbare ruimte, tuinen en bermen, en op natuurinclusief bouwen. Denk hierbij aan het realiseren van meidoornhagen in het buitengebied, extra bomen, het aanplanten van 'Tiny Forests', groene schoolpleinen, plaatsing van een oeverzwaluwwand, het wegnemen van ecologische knelpunten en het creëren van een bijenlint. Sommige thema´s worden in het traject van de Omgevingsvisie verder uitgewerkt.

Om de toenemende kwaliteit van watergangen door te zetten, is het uitvoeringsprogramma 'Natuur in de stad' vastgesteld. Samen met de waterschappen zet de gemeente in op ecologisch verantwoord waterbeheer en oeveronderhoud.

De gemeente herziet de Bomennota 2012. In 2023 wordt toegewerkt naar een 'duurzaam en gevarieerd klimaatbestendig bomenbestand'. Hierin spelen de spreiding van boomsoorten en de mate waarin ze bijdragen aan het leveren van ecosysteemdiensten een belangrijke rol.

Thema: Circulariteit

Het winnen en verbruiken van grondstoffen heeft een negatief effect op het milieu en het natuurlijk kapitaal, en levert een aanzienlijke bijdrage aan het energieverbruik en de uitstoot van CO_2. In 2050 wil Nederland daarom een circulaire economie hebben waarin hernieuwbare grondstoffen worden gebruikt en producten en grondstoffen worden hergebruikt.

Doelen
We dragen bij aan de landelijke doelstelling om in 2030 in Nederland 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken (mineralen, metalen en fossiel). Hiertoe ontwikkelen we in 2023 een circulair beleid waaruit een aantal concrete projecten volgt die aanzetten tot een verminderd verbruik van grondstoffen, een zo lang mogelijk gebruik van producten, reparatie van producten, en tot hergebruik van producten en onderdelen (recycling), mogelijk met een andere functie.

Voor afvalverwerking geldt sinds 2020 de landelijke VANG-norm van maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar. Met restafval wordt fijn huishoudelijk restafval, grof huishoudelijk restafval en bouwafval bedoeld. Ook moet 75% van het afval als grondstoffen worden ingezameld om via recycling gebruikt te kunnen worden voor, bijvoorbeeld, nieuw verpakkingsmateriaal, papier of (verpakkings)glas.

Door op een juiste manier te recyclen, besparen we grondstoffen en verkleinen we de uitstoot van CO_2 die vrijkomt bij verbranding van restafval.

Afvalscheiding

De in 2022 uitgevoerde afvalsorteeranalyse van het fijn huishoudelijk restafval toont aan dat afvalscheiding in Leidschendam-Voorburg toeneemt maar dat we nog niet op koers liggen voor de VANG-doelstelling. Het jaar 2023 staat in het teken van verbetering van de inzamelmethodiek op een wijze die recht doet aan de service- en kostenkant. In 2023 worden gesprekken met inwoners georganiseerd. De planning is om aanpassingen in het afvalbeleid in 2025 in te voeren.

Thema: Lucht- en waterkwaliteit

Een schone en gezonde leefomgeving bepaalt mede de volksgezondheid. Lucht-, bodem- en waterkwaliteit moeten goed zijn. De luchtkwaliteit is sinds 1990 sterk verbeterd en voldoet sinds 2011 overal in de gemeente aan de wettelijke (Europese) normen. Dit geldt echter niet voor de laatste WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit. Om verbetering te realiseren is verduurzaming van onze mobiliteit, energiebronnen en economische activiteiten noodzakelijk. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) schrijft voor dat in 2027 al het water schoon, gezond en levend moet zijn. Aan de geldende normen wordt niet voldaan. Onder coördinatie van de waterschappen werkt de gemeente aan verbetering van de ecologische en chemische waterkwaliteit.

Schone Lucht Akkoord

De gemeente streeft naar het halen van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit. Het overgrote deel (circa 90%) van de luchtvervuiling is afkomstig van bronnen waarop de gemeente geen directe invloed heeft, zoals verkeer op de rijkswegen, industrie, scheepvaart, luchtvaart en vervuiling uit het buitenland. Daarom heeft de gemeente zich aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord. De hoofddoelstelling is: in 2030 minimaal 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016 realiseren door reductie van luchtvervuiling uit binnenlandse bronnen. De uitstoot van stikstof, CO_2 en fijnstof willen we terugdringen door de emissies van verkeer en de gebouwde omgeving te verlagen. De gemeente doet mee in de gebiedsprocessen van de provincie om samen met partijen stikstofuitstoot terug te dringen, maar ook om waterkwaliteit en klimaatadaptatie opgaven te bereiken.

Voor de CO_2-reductie in verkeer (die gepaard gaat met reductie van fijnstof en stikstofoxide) heeft de gemeente zich gecommitteerd aan het maatregelenpakket van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Het doel houdt in dat verkeer in 2025 30% minder CO_2 uitstoot dan in 2015. Door onder meer het gebruik van de fiets en het OV of de aanschaf van elektrische auto's en schone bussen te stimuleren wil de gemeente (auto)mobiliteit verminderen, veranderen en verschonen.

De gemeente zet in op voorlichting over en bewustwording van de gezondheids- en hinderimpact van houtstook en van vuurwerk en op het faciliteren van vrijwillig vuurwerkvrije straten en buurten.

Waterkwaliteit

We verbeteren de kwaliteit en de ecologische toestand van oppervlaktewater door natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen aan te leggen, de doorstroming te verbeteren, riooloverstorten te beperken, schoon regenwater af te koppelen en door andere vormen van waterbeheer toe te passen. In 2018 is een begin gemaakt met het kroosvrij maken van circa 11.000 m^2 aan wateroppervlak. In 2023 wordt dit uitgebreid naar 18.000 m^2. Als onderdeel van de herontwikkeling Vlietvoorde worden extra natuurvriendelijke oevers, een natte ecologische zone en een zuiverend helofytenfilter aangelegd. Met het Hoogheemraadschap van Delfland verkent de gemeente of er ruimte langs de oeverlijn van de Vliet is voor vispaaiplaatsen of vissenbossen. Met partners werkt de gemeente ook aan het reduceren van emissies uit de landbouw, tuinbouw en bedrijven.

Thema: Duurzame gemeentelijke organisatie

De gemeentelijke organisatie geeft zelf het goede voorbeeld door duurzaamheid te verankeren in de eigen bedrijfsvoering. In de LES is de doelstelling opgenomen dat het eigen vastgoed in 2040 energieneutraal en in 2050 CO_2-neutraal is en dat de gemeentelijke bedrijfsvoering in 2040 CO_2-neutraal is. We gaan de CO_2-uitstoot van onze organisatie meten en reduceren. De gemeente stuurt aan op een CO_2-reductie in lijn met de landelijke doelen van 55% in 2030 (60% waar mogelijk) ten opzichte van 1990. Om tijdig te kunnen bijsturen, ontwikkelen we een nieuw monitoringsinstrument.

We kopen duurzame energie in en wekken zelf zonne-energie op. In de afgelopen jaren heeft de gemeente onder meer zonnepanelen geplaatst, groene daken aangelegd, extra isolatie aangebracht en waar mogelijk duurzame warmteoplossingen geïnstalleerd. Ook bij nieuwbouw geeft de gemeente het goede voorbeeld. We stimuleren bij de bouw van scholen de bovenwettelijke stappen naar energieneutrale gebouwen en de aanleg van klimaatrobuuste schoolpleinen. De gemeente heeft hiervoor extra middelen gereserveerd.

Doordat klimaatadaptatie in het Handboek Beheer Openbare Ruimte is opgenomen en er een handreiking duurzaam bouwen is opgesteld zijn beide thema's verankerd in het gemeentelijk beleid en beheer. De handreiking duurzaam bouwen is ook het uitgangspunt voor ontwikkeling en beheer van het eigen vastgoed. Vanaf 2023 worden medewerkers van de gemeente getraind in de werkwijzen van duurzaam bouwen.

In de komende jaren is verduurzaming van de gemeentelijke organisatie voornamelijk gericht op CO_2-reductie en de toename van circulair gebruik van materialen in de organisatie en bedrijfsvoering. Op 1 juli 2023 treedt het 'Besluit CO_2-reductie werkgebonden personenmobiliteit' in werking. In lijn met dit besluit worden medewerkers gestimuleerd om meer gebruik te maken van de fiets en het OV.

Colofon
Dit is een uitgave van de gemeente Leidschendam-Voorburg.
Postbus 1005, 2260 BA Leidschendam
www.leidschendam-voorburg.nl

T 14 070

April 2023